

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA
OKRĘGOWE KOMISJE EGZAMINACYJNE

Informator
o egzaminie eksternistycznym
przeprowadzanym od sesji jesiennej 2016
z zakresu szkoły podstawowej

JĘZYK POLSKI

JĘZYK POLSKI

Informator o egzaminie eksternistycznym przeprowadzanym od sesji jesiennej 2016 z zakresu szkoły podstawowej

opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi
w Gdańsku, Jaworznie, Krakowie, Łodzi,
Łomży, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu.

Warszawa 2015

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
ckesekr@cke.edu.pl
www.cke.edu.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl
www.oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 616 33 99
sekretariat@oke.jaworzno.pl
www.oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl
www.oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

al. Legionów 9, 18-400 Łomża
tel. 86 216 44 95
sekretariat@oke.lomza.pl
www.oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 634 91 33
komisja@komisja.pl
www.komisja.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl
www.oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

pl. Europejski 3, 00-844 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl
www.oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 52
sekretariat@oke.wroc.pl
www.oke.wroc.pl

SPIS TREŚCI

I	Informacje ogólne	7
II	Wymagania egzaminacyjne	10
III	Opis egzaminu	16
IV	Przykładowy arkusz egzaminacyjny	18
V	Przykładowe rozwiązania zadań zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym i ich ocena	32

I INFORMACJE OGÓLNE

I.1. Podstawy prawne

Zgodnie z ustawą z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (z późn. zm.) egzaminy eksternistyczne są integralną częścią zewnętrznego systemu egzaminowania. Za przygotowanie i przeprowadzanie tych egzaminów odpowiadają Centralna Komisja Egzaminacyjna i okręgowe komisje egzaminacyjne.

Sposób przygotowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11 stycznia 2012 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz.U. z 17 lutego 2012 r., poz. 188). Na podstawie wspomnianego aktu prawnego CKE i OKE opracowały *Procedury organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych z zakresu szkoły podstawowej dla dorosłych, gimnazjum dla dorosłych, liceum ogólnokształcącego dla dorosłych oraz zasadniczej szkoły zawodowej*.

Egzaminy eksternistyczne z zakresu szkoły podstawowej są przeprowadzane z przedmiotów, którymi są: język polski, język obcy nowożytny, historia i społeczeństwo, przyroda, matematyka, zajęcia komputerowe, zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 30 sierpnia 2012 r., poz. 977).

I.2. Warunki przystąpienia do egzaminów eksternistycznych

Osoba, która chce zdawać egzaminy eksternistyczne z zakresu szkoły podstawowej, powinna nie później niż na 2 miesiące przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej złożyć do jednej z ośmiu okręgowych komisji egzaminacyjnych wniosek o dopuszczenie do egzaminów zawierający:

- 1) imię (imiona) i nazwisko,
- 2) datę i miejsce urodzenia,
- 3) numer PESEL, a w przypadku braku numeru PESEL – serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość,
- 4) adres,
- 5) wskazanie, jako typu szkoły, szkoły podstawowej.

Wniosek ten znajduje się na stronach internetowych OKE w formie załącznika do *Procedur organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych*.

W terminie 14 dni od dnia otrzymania przez OKE wniosku zainteresowana osoba zostaje pisemnie poinformowana o wynikach postępowania kwalifikacyjnego. Od rozstrzygnięcia komisji okręgowej służy odwołanie do dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w terminie 7 dni od dnia doręczenia tego pisma. Rozstrzygnięcie dyrektora CKE jest ostateczne. W przypadku zakwalifikowania osoby do zdawania egzaminów eksternistycznych dyrektor OKE informuje ją o konieczności złożenia deklaracji oraz dowodu wniesienia opłaty za zadeklarowane egzaminy lub wniosku o zwolnienie z opłaty.

Informację o miejscach przeprowadzania egzaminów dyrektor OKE podaje do publicznej wiadomości na stronie internetowej okręgowej komisji egzaminacyjnej nie później niż na 15 dni przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej.

Osoba dopuszczona do egzaminów eksternistycznych zdaje egzaminy w okresie nie dłuższym niż 3 lata. W uzasadnionych wypadkach, na wniosek zdającego, dyrektor komisji okręgowej może przedłużyć okres zdawania egzaminów eksternistycznych o dwie sesje egzaminacyjne. Dyrektor komisji okręgowej na wniosek osoby, która w okresie nie dłuższym niż 3 lata od upływu okresu zdawania ponownie ubiega się o przystąpienie do egzaminów eksternistycznych, zalicza tej osobie egzaminy eksternistyczne zdane w wyżej wymienionym okresie.

Osoba dopuszczona do egzaminów eksternistycznych, nie później niż na 30 dni przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej, składa dyrektorowi komisji okręgowej:

- 1) pisemną informację wskazującą przedmioty, z zakresu których zamierza zdawać egzaminy eksternistyczne w danej sesji egzaminacyjnej,
- 2) dowód wniesienia opłaty za egzaminy eksternistyczne z zakresu zajęć edukacyjnych albo wniosek o zwolnienie z opłaty.

Zdający może, w terminie 2 dni od dnia przeprowadzenia egzaminu eksternistycznego z danych zajęć edukacyjnych, zgłosić zastrzeżenia do dyrektora komisji okręgowej, jeżeli uzna, że w trakcie egzaminu zostały naruszone przepisy dotyczące jego przeprowadzania. Dyrektor komisji okręgowej rozpatruje zastrzeżenia w terminie 7 dni od dnia ich otrzymania. Rozstrzygnięcie dyrektora komisji okręgowej jest ostateczne.

W przypadku naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania egzaminu eksternistycznego, jeżeli naruszenie to mogło mieć wpływ na wynik egzaminu, dyrektor komisji okręgowej, w porozumieniu z dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, ma prawo unieważnić egzamin eksternistyczny z danych zajęć edukacyjnych i zarządzić jego ponowne przeprowadzenie w następnej sesji egzaminacyjnej. Unieważnienie egzaminu może dotyczyć poszczególnych lub wszystkich zdających.

Na wniosek zdającego sprawdzony i oceniony arkusz egzaminacyjny oraz karta punktowania są udostępniane zdającemu do wglądu w miejscu i czasie określonych przez dyrektora komisji okręgowej.

I.3. Zasady dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu dla zdających z dysfunkcjami

Osoby niewidome, słabowidzące, niesłyszące, słabosłyszące, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, przystępują do egzaminów eksternistycznych w warunkach i formie dostosowanych do rodzaju ich niepełnosprawności. Osoby te zobowiązane są przedstawić zaświadczenie wydane przez lekarza i potwierdzające występowanie danej dysfunkcji.

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej opracowuje szczegółową informację o sposobach dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminów eksternistycznych do potrzeb i możliwości wyżej wymienionych osób i podaje ją do publicznej wiadomości na stronie internetowej CKE, nie później niż do dnia 1 września roku poprzedzającego rok, w którym są przeprowadzane egzaminy eksternistyczne.

Na podstawie wydanego przez lekarza zaświadczenia potwierdzającego występowanie danej dysfunkcji oraz zgodnie ze szczegółową informacją, o której mowa powyżej, dyrektor komisji okręgowej (lub upoważniona przez niego osoba) wskazuje sposób lub sposoby dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu eksternistycznego do potrzeb i możliwości osoby z dysfunkcją/dysfunkcjami przystępującej do egzaminu eksternistycznego. Wyżej wymienione zaświadczenie przedkłada się dyrektorowi komisji okręgowej wraz z wnioskiem o dopuszczenie do egzaminów.

Zdający, który jest chory, w czasie trwania egzaminu eksternistycznego może korzystać ze sprzętu medycznego i leków koniecznych do stosowania w danej chorobie.

II WYMAGANIA EGZAMINACYJNE

II.1. Wiadomości wstępne

Zakres wiadomości i umiejętności sprawdzanych na egzaminie eksternistycznym wyznaczają wymagania ogólne i szczegółowe określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego, wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 30 sierpnia 2012 r., poz. 977).

II.2. Wymagania

Wiadomości i umiejętności przewidziane dla uczących się w szkole podstawowej opisano w podstawie programowej – zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji – w języku efektów kształcenia¹. Cele kształcenia sformułowano w języku wymagań ogólnych, a treści nauczania oraz oczekiwane umiejętności uczących się wyrażono w języku wymagań szczegółowych.

II.2.1. Cele kształcenia – wymagania ogólne z przedmiotu *język polski w szkole podstawowej*

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Zdający rozwija sprawność uważnego słuchania, czytania głośnego i cichego oraz umiejętność rozumienia znaczeń dosłownych i prostych znaczeń przenośnych; zdobywa świadomość języka jako wartościowego i wielofunkcyjnego narzędzia komunikacji, rozwija umiejętność poszukiwania interesujących go wiadomości, a także ich porządkowania oraz poznawania dzieł sztuki; uczy się rozpoznawać różne teksty kultury, w tym użytkowe, oraz stosować odpowiednie sposoby ich odbioru.

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Zdający poznaje teksty kultury odpowiednie dla stopnia rozwoju emocjonalnego i intelektualnego; rozpoznaje ich konwencje gatunkowe; uczy się je odbierać świadomie i refleksyjnie; kształtuje świadomość istnienia w tekście znaczeń ukrytych; rozwija

¹ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C111/01).

zainteresowania różnymi dziedzinami kultury; poznaje specyfikę literackich i pozaliterackich sposobów wypowiedzi artystycznej; w kontakcie z dziełami kultury kształtuje hierarchię wartości, swoją wrażliwość, gust estetyczny, poczucie własnej tożsamości i postawę patriotyczną.

III. Tworzenie wypowiedzi

Zdający rozwija umiejętność wypowiadania się w mowie i w piśmie na tematy związane z poznawanymi tekstami kultury i własnymi zainteresowaniami; dba o poprawność wypowiedzi własnych, a ich formę kształtuje odpowiednio do celu wypowiedzi; wykorzystując posiadane umiejętności, rozwija swoją wiedzę o języku.

II.2.2. Treści nauczania – wymagania szczegółowe z przedmiotu *język polski* w szkole podstawowej

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

1. Czytanie. Zdający:

- 1) sprawnie czyta teksty;
- 2) określa temat i główną myśl tekstu;
- 3) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi (autora, narratora, czytelnika, słuchacza);
- 4) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, literacki, reklamowy;
- 5) rozpoznaje formy gatunkowe (zaproszenie, życzenia i gratulacje, zawiadomienie i ogłoszenie, instrukcję, w tym przepis);
- 6) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od informacji drugorzędnych;
- 7) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte);
- 8) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- 9) wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście (w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz);
- 10) dostrzega relacje między częściami składowymi wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity).

2. Samokształcenie i docieranie do informacji. Zdający korzysta z informacji zawartych w encyklopedii, słowniku ortograficznym, słowniku języka polskiego (małym lub podręcznym), słowniku wyrazów bliskoznacznych.

3. Świadomość językowa. Zdający:

- 1) rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 2) rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, pojedyncze i złożone (współrzędnie i podrzędnie), równoważniki zdań – i rozumie ich funkcje;
- 3) rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik) i wskazuje różnice między nimi;
- 4) rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, czasów i rodzajów gramatycznych – rozumie ich funkcje w wypowiedzi;
- 5) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikowania się (gest, wyraz twarzy, mimika, postawa ciała).

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

1. Zdający zna następujące teksty kultury:

- Frances Hodgson Burnett *Tajemniczy ogród*
- Carlo Collodi *Pinokio*
- Stanisław Lem *Bajki robotów*
- Clive Staples Lewis *Lew, Czarownica i stara szafa*
- Astrid Lindgren *Bracia Lwie Serce*
- Kornel Makuszyński *Szatan z siódmej klasy*
- Ferenc Molnár *Chłopcy z Placu Broni*
- Lucy Maud Montgomery *Ania z Zielonego Wzgórza*
- Edmund Niziurski *Sposób na Alcybiadesa*
- René Goscinny, Jean-Jacques Sempé *Mikołajek i inne chłopaki*
- John Ronald Reuel Tolkien *Hobbit, czyli tam i z powrotem*
- Franciszek Karpiński *Pieśń o Narodzeniu Pańskim (Bóg się rodzi)*
- *Mazurek Dąbrowskiego*
- Julian Tuwim *Spóźniony słowik*
- Jan Brzechwa *Pchła Szachrajka*
- Józef Szczepański *Pałacyk Michła*
- Feliks Konarski *Czerwone maki na Monte Cassino*
- Danuta Wawiłow *Mama ma zmartwienie*

2. Wstępne rozpoznanie. Zdający:

- 1) nazywa swoje reakcje czytelnicze (np. wrażenia, emocje);
- 2) konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami;
- 3) wyraża swój stosunek do postaci.

3. Analiza. Zdający:

- 1) dostrzega swoistość artystyczną dzieła;
- 2) odróżnia fikcję artystyczną od rzeczywistości;
- 3) odróżnia realizm od fantastyki;
- 4) rozpoznaje w tekście literackim: porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy i objaśnia ich rolę;
- 5) rozpoznaje: wers, zwrotkę (strofę), rym, rytm, refren; odróżnia wiersz rymowany i nierymowany (biały);
- 6) wyodrębnia elementy składające się na widowisko teatralne (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty);
- 7) wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska);
- 8) wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa);
- 9) omawia akcję, wyodrębnia wątki i wydarzenia;
- 10) charakteryzuje i ocenia bohaterów;
- 11) identyfikuje: opowiadanie, powieść, baśń, legendę, mit, bajkę, fraszkę, wiersz, przysłowie, komiks.

4. Interpretacja. Zdający:

- 1) odbiera teksty kultury na poziomie dosłownym i przenośnym;
- 2) objaśnia morał bajki oraz samodzielnie formułuje przesłanie baśni.

5. Wartości i wartościowanie. Zdający odczytuje wartości pozytywne i ich przeciwieństwa wpisane w teksty kultury (np. przyjaźń – wrogość, miłość – nienawiść, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada).

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Pisanie. Zdający:

- 1) tworzy spójne teksty na tematy związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury;
- 2) dostosowuje sposób wyrażania się do oficjalnej i nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej oraz do zamierzonego celu;
- 3) formułuje pytania do tekstu;
- 4) świadomie posługuje się różnymi formami językowymi;
- 5) tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: opowiadanie z dialogiem (twórcze i odtwórcze), pamiętnik i dziennik (pisane z perspektywy bohatera literackiego lub własnej), list oficjalny, proste sprawozdanie (np. z wycieczki, z wydarzeń sportowych), opis postaci, przedmiotu, krajobrazu, ogłoszenie, zaproszenie, prosta notatka;
- 6) stosuje w wypowiedzi pisemnej odpowiednią kompozycję i układ graficzny zgodny z wymogami danej formy gatunkowej (w tym – wydziela akapity);
- 7) sporządza plan odtwórczy wypowiedzi (ramowy i szczegółowy);
- 8) prezentuje własne zdanie i je uzasadnia;

2. Świadomość językowa. Zdający:

- 1) rozróżnia i poprawnie zapisuje zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące;
- 2) przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu;
- 3) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennej;
- 4) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki i używa ich we właściwych kontekstach;
- 5) pisze poprawnie pod względem ortograficznym, w tym w razie potrzeby wykorzystuje wiedzę o:
 - a) wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennej,
 - b) różnicach w wymowie i pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych,
 - c) zapisie „nie” z rzeczownikami, przymiotnikami i czasownikami,
 - d) sposobach pisania nazw własnych i nazw pospolitych;

- 6) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu, znaku wykrzyknika;
- 7) operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie skoncentrowanym przede wszystkim wokół tematów: dom, rodzina, szkoła i nauka, środowisko przyrodnicze i społeczne).

III OPIS EGZAMINU

III.1. Forma i zakres egzaminu

Egzamin eksternistyczny z zakresu szkoły podstawowej z przedmiotu *język polski* jest egzaminem pisemnym, sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej, przytoczone w rozdziale II *Wymagania egzaminacyjne* niniejszego informatora. Osoba przystępująca do egzaminu rozwiązuje zadania zawarte w jednym arkuszu egzaminacyjnym.

III.2. Czas trwania egzaminu

Egzamin trwa **90** minut.

III.3. Arkusz egzaminacyjny

Arkusz egzaminacyjny z języka polskiego składa się z zadań obejmujących zakresem odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji, analizę i interpretację tekstów kultury oraz tworzenie wypowiedzi.

Podstawą konstrukcji zadań z zakresu rozumienia, analizy i interpretacji tekstów kultury mogą być teksty publicystyczne, popularnonaukowe bądź literackie albo ich fragmenty, a także inne teksty kultury (np. dzieło plastyczne, komiks, itp.). Zadania z zakresu tworzenia wypowiedzi polegają na zredagowaniu wypracowania w formie opowiadania z dialogiem (twórczego bądź odtwórczego), pamiętnika lub dziennika (pisanego z perspektywy bohatera literackiego lub własnej), listu oficjalnego i prywatnego, prostego sprawozdania (np. z wycieczki, z wydarzeń sportowych), opisu postaci, przedmiotu, krajobrazu. Temat wypracowania może dotyczyć tekstów literackich podanych w spisie lektur zamieszczonym w informatorze. Do tematu może być dołączony tekst literacki lub jego fragment bądź reprodukcja dzieła sztuki. Zdający może także zostać poproszony o zredagowanie własnego tekstu użytkowego (np. ogłoszenia, zaproszenia, prostej notatki itp.).

Arkusz egzaminacyjny z języka polskiego składa się z różnego rodzaju zadań zamkniętych i otwartych.

Wśród zadań zamkniętych mogą wystąpić:

- zadania wyboru wielokrotnego – zdający wybiera poprawną odpowiedź spośród kilku podanych propozycji,
- zadania typu „prawda/fałsz” – zdający stwierdza prawdziwość lub fałsz informacji, danych, sformułowań itp. zawartych w zadaniu,
- zadania na dobieranie – zdający łączy ze sobą (przyporządkowuje) odpowiednie elementy (np. słowa, wyrażenia, fragmenty tekstu, ilustracje, informacje itp.).

Wśród zadań otwartych mogą wystąpić:

- zadania z luką – zdający wstawia odpowiednie słowo, wyrażenie, zdanie, oznaczenie itp., żeby uzupełnić zwrot, zdanie, fragment tekstu itp.,
- zadania krótkiej odpowiedzi – zdający formułuje odpowiedź w formie jednego lub kilku wyrazów bądź zdań,
- zadania rozszerzonej odpowiedzi – zdający redaguje dłuższą, spójną wypowiedź na określony temat.

W arkuszu egzaminacyjnym obok numeru każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.

III.4. Zasady rozwiązywania i zapisu rozwiązań

Zdający rozwiązuje zadania bezpośrednio w arkuszu egzaminacyjnym.

Ostatnia strona arkusza egzaminacyjnego jest przeznaczona na brudnopis.

III.5. Zasady sprawdzania i oceniania arkusza egzaminacyjnego

Za organizację procesu sprawdzania i oceniania arkuszy egzaminacyjnych odpowiadają okręgowe komisje egzaminacyjne. Rozwiązania zadań przez zdających sprawdzają i oceniają zewnątrzni egzaminatorzy powoływani przez dyrektora właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Rozwiązania zadań oceniane są przez egzaminatorów na podstawie szczegółowych kryteriów jednolitych w całym kraju .

Ocenie podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą pytań/poleceń. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres pytań/poleceń, nie podlegają ocenie.

W zadaniach krótkiej odpowiedzi, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się go wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną; jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech, danych itp.), niż wynika to z polecenia w zadaniu, to ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie. Jeśli w zadaniu krótkiej

odpowiedzi, oprócz poprawnej odpowiedzi, dodatkowo podano odpowiedź (informację) błędną, sprzeczną z odpowiedzią poprawną, za rozwiązanie zadania nie przyznaje się punktów.

W ocenie wypracowania lub formy użytkowej mogą być brane pod uwagę: treść, język, styl, kompozycja, ortografia i interpunkcja redagowanego tekstu.

Zapisy w brudnopisie nie są oceniane.

Zadania egzaminacyjne ujęte w arkuszach egzaminacyjnych są oceniane w skali punktowej.

Wyniki egzaminów eksternistycznych z poszczególnych przedmiotów są wyrażane w stopniach według skali stopni szkolnych – od 1 do 6. Przeliczenia liczby punktów uzyskanych na egzaminie eksternistycznym z danego przedmiotu na stopień szkolny dokonuje się w następujący sposób:

- stopień celujący (6) – od 93% do 100% punktów;
- stopień bardzo dobry (5) – od 78% do 92% punktów;
- stopień dobry (4) – od 62% do 77% punktów;
- stopień dostateczny (3) – od 46% do 61% punktów;
- stopień dopuszczający (2) – od 30% do 45% punktów;
- stopień niedostateczny (1) – poniżej 30% punktów.

Wyniki egzaminów eksternistycznych z poszczególnych zajęć edukacyjnych ustala komisja okręgowa na podstawie liczby punktów przyznanych przez egzaminatorów sprawdzających i oceniających dany arkusz egzaminacyjny.

Zdający zdał egzamin eksternistyczny z danego przedmiotu, jeżeli uzyskał z tego egzaminu ocenę wyższą od niedostatecznej.

Wynik egzaminu – wyrażony w skali stopni szkolnych – odnotowuje się na świadectwie ukończenia szkoły wydawanym przez właściwą okręgową komisję egzaminacyjną.

IV PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

W tym rozdziale prezentujemy **przykładowy** arkusz egzaminacyjny. Zawiera on instrukcję dla zdającego oraz zestaw zadań egzaminacyjnych.

W rozdziale V informatora zamieszczono przykładowe odpowiedzi zdających, kryteria oceniania zadań oraz komentarze.

Arkuszy zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny
© CKE 2013

PESEL (wpisuje zdający)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PJP-A1-153

EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z JĘZYKA POLSKIEGO

SZKOŁA PODSTAWOWA

Czas pracy: 90 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron (zadania 1–28). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Przeczytaj uważnie załączone teksty, a następnie na podstawie tekstów i wiedzy pozatekstowej wykonaj polecenia.
3. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
4. W zadaniach nr: 1–3, 5–16, 18–20, 23, 25–27 wybierz jedną odpowiedź i ją podkreśl.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
8. Na karcie punktowania wpisz swój PESEL. Zamaluj pola odpowiadające cyfry numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
9. Pamiętaj, że w przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócania prawidłowego przebiegu egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym osobom zdającym, przewodniczący zespołu nadzorującego przerywa i unieważnia egzamin eksternistyczny.

Życzymy powodzenia!

Tekst 1.

Góry Pieprzowe. Róże wśród łupków¹

Jeśli powiesz komuś w Sandomierzu, żeby poszedł sobie tam, gdzie pieprz rośnie, to wcale nie będzie musiał daleko się wybierać. Bo co prawda pieprz koło Sandomierza nie rośnie, ale niedaleko znajdują się Góry Pieprzowe, wyjątkowo zresztą malownicze.

Z sandomierskiego rynku można do nich dojść pieszo, bo leżą u stóp miasta. I choć może słowo „góry” jest w tym przypadku nieco na wyrost, to jednak przypomina, iż kiedyś rzeczywiście się one tu wznosiły. Tyle że było to przed około 500 milionami lat!

Dziś Góry Pieprzowe, które stanowią stromą krawędź Wyżyny Sandomierskiej, opadają 60-metrowym stokiem do Wisły. Budujące je skały, które pod wpływem warunków atmosferycznych ulatniają się i kruszą, przypominają swym kolorem pieprz. Stąd właśnie wzięła się nazwa tych gór. Jest tu bardzo sucho, a unoszący się w wietrzne dni pył również przywodzi na myśl tę przyprawę – oczywiście zmieloną. Ostre, choć bardzo kruche grzbiety szarych i brunatnych łupków wyłaniają się spod miękkiej warstwy podłoża, tworząc wręcz niezemiński krajobraz. Najbardziej odsłonięte, doskonale widoczne są łupki na stoku ciągnącym się przez niemal 2 kilometry za ostatnim gospodarstwem w Kamieniu Plebańskim.

Pieprzówki, jak nazywają te góry mieszkańcy Sandomierza, mają bardzo bogatą rzeźbę. Ich zbocza są pokryte murawą i ciepłolubnymi zaroślami. Niezwykle na tych stokach wyglądają dzikie róże. Rośnie tu kilkanaście ich gatunków. Płynąca u podnóża gór Wisła dodaje krajobrazowi malowniczości. To rzeczywiście wyjątkowo urokliwy zakątek, jedyny w swoim rodzaju – nigdzie indziej w Polsce nie zobaczymy czegoś podobnego.

Na podstawie: *Cuda przyrody w Polsce*, Poznań, brw., s. 48–49.

¹ Łupek – skała o budowie warstwowej, łatwo dzieląca się na cienkie płytki.

Zadanie 1. (1 pkt)

Na informacyjny charakter tekstu wskazują zawarte w nim

- A. sformułowania o znaczeniu przenośnym.
- B. opinie na temat przedstawianego miejsca.
- C. wiadomości dotyczące przedstawianego miejsca.
- D. argumenty uzasadniające słuszność stwierdzeń autora.

Zadanie 2. (1 pkt)

Które zdanie wyraża główną myśl tekstu?

- A. Góry Pieprzowe są zbudowane z łupków.
- B. Góry Pieprzowe są istnym cudem przyrody.
- C. Sandomierz jest malowniczym miastem nad Wisłą.
- D. Sandomierzanie nazywają swoje góry Pieprzówkami.

Zadanie 3. (1 pkt)

Do treści którego z akapitów nawiązuje druga część tytułu: *Róże wśród lupków*?

- A. Pierwszego.
- B. Drugiego.
- C. Trzeciego.
- D. Czwartego.

Zadanie 4. (1 pkt)

Wypisz z pierwszego zdania tekstu wyraz świadczący o tym, że autor zwraca się w tym zdaniu wprost do odbiorcy.

.....

Zadanie 5. (1 pkt)

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

Nazwa <i>Góry Pieprzowe</i> ma związek z rodzajem roślinności występującej w tych górach.	P	F
Góry Pieprzowe stanowią część Wyżyny Sandomierskiej.	P	F

Zadanie 6. (1 pkt)

Ze stwierdzenia może słowo „góry” jest w tym przypadku nieco na wyrost wynika, że Góry Pieprzowe są

- A. niezwykle piękne.
- B. niezbyt wysokie.
- C. słabo zalesione.
- D. mało znane.

Zadanie 7. (1 pkt)

Autor tekstu, używając sformułowania *mają niezwykle bogatą rzeźbę*, zwraca uwagę na występujące w Górach Pieprzowych

- A. specyficzne warunki atmosferyczne.
- B. interesujące ukształtowanie terenu.
- C. rzadkie gatunki roślin.
- D. zabytkowe obiekty.

Zadanie 8. (2 pkt)

Przeczytaj objaśnienie podane w ramce i wybierz dokończenia zdań 8.1. oraz 8.2.

uciekać, gdzie pieprz rośnie – uciekać jak najdalej, nie wiadomo dokąd.

Uniwersalny słownik języka polskiego, Warszawa 2003.

8.1.

***Uciekł, gdzie pieprz rośnie* powiemy w sytuacji, kiedy ktoś oddalił się, ponieważ**

- A. dokądś się śpieszył.
- B. obraził się na kogoś.
- C. czegoś się przestraszył.
- D. czymś się zainteresował.

8.2.

W pierwszym akapicie autor żartobliwie stwierdza, że powiedzenie *pójść sobie, gdzie pieprz rośnie* w Sandomierzu można rozumieć inaczej niż gdziekolwiek indziej, ponieważ

- A. sandomierzanie nadali temu powiedzeniu inne znaczenie.
- B. powiedzenie to powstało właśnie w Sandomierzu.
- C. niedaleko Sandomierza leżą Góry Pieprzowe.
- D. w pobliżu Sandomierza nie rośnie pieprz.

Zadanie 9. (1 pkt)

W zdaniu *Ostre, choć bardzo kruche grzbiety szarych i brunatnych łupków wylaniają się spod miękkiej warstwy podłoża* określono charakterystyczne cechy skał, używając

- A. okoliczników.
- B. przydawek.
- C. dopełnień.
- D. orzeczeń.

Zadanie 10. (1 pkt)

Uzupełnij poniższe zdanie – wybierz odpowiedzi A lub B oraz C lub D.

Nazwa *Góry Pieprzowe* składa się z **A/B**, a używana przez mieszkańców Sandomierza jej skrócona wersja *Pieprzówki* jest **C/D**.

A. rzeczownika i przymiotnika	C. rzeczownikiem
B. przymiotnika i przysłówka	D. przymiotnikiem

Zadanie 11. (1 pkt)

Aby powstało wypowiedzenie złożone, do zdania *Na stokach Gór Pieprzowych rosną dzikie róże* należy dodać fragment

- A. oraz ciepłolubne zarośla i trawy.
- B. tworzące malowniczy krajobraz.
- C. które wyglądają bardzo malowniczo.
- D. otoczone przez ciepłolubne zarośla i trawy.

Zadanie 12. (1 pkt)

Jest to rzeczywiście wyjątkowo urokliwy zakątek. Odwiedza go wielu turystów. Z tych dwóch zdań można zbudować wypowiedzenie złożone współrzędnie, jeśli połączy się je spójnikiem

- A. bo.
- B. więc.
- C. gdyż.
- D. ponieważ.

Zadanie 13. (1 pkt)

W sformułowaniu dzikie róże podkreślony wyraz oznacza to samo, co określenia:

- A. srogie, okrutne.
- B. okropne, straszne.
- C. nieuprawiane, niehodowane.
- D. niewyrobione towarzysko, nieokrzesane.

Zadanie 14. (1 pkt)

W sformułowaniu *na stoku ciągnącym się przez niemal 2 kilometry* podkreślony wyraz można zastąpić słowem

- A. dokładnie.
- B. przeszło.
- C. prawie.
- D. ponad.

Zadanie 15. (1 pkt)

W którym zdaniu użyto rzeczownika *pieprz* w bierniku?

- A. Uciekł tam, gdzie pieprz rośnie.
- B. Potrawę przyprawiono pieprzem.
- C. Do zupy dodano zbyt mało pieprzu.
- D. Skały przypominają kolorem pieprz.

Tekst 2.

Hans Christian Andersen, *Imbryk*

Był sobie pewnego razu imbryk do herbaty, dumny z porcelany, z której był zrobiony, dumny ze swej wysmukłej szyi i z dużego ucha. Miał on szyję z przodu, ucho z tyłu i o tym wciąż mówił; nie mówił zaś nigdy o swej pokrywce, która była stłuczona i sklejoną, co było wielkim brakiem, a niechętnie mówi się o swych brakach, inni to przecież robią za nas. Filiżanki, garnuszek do śmietanki i cukiernica, cały serwis do herbaty – całe to towarzystwo zwracało uwagę na pęknięcie pokrywki i rozmawiali o tym więcej niż o pięknym uchu i niezwyklej szyi; imbryk do herbaty wiedział o tym dobrze.

– Znam ich! – mówił sam do siebie. – Znam także dobrze moje wady i uznaję je, na tym właśnie polega moja pokora i skromność; wszyscy mamy wady, ale posiadamy także i zalety. Filiżanki mają uszka, cukiernica ma pokrywkę, a ja mam jedno i drugie, i jeszcze w dodatku coś z przodu, czego oni nie posiadają – szyję, która sprawia, że jestem królem stołu.

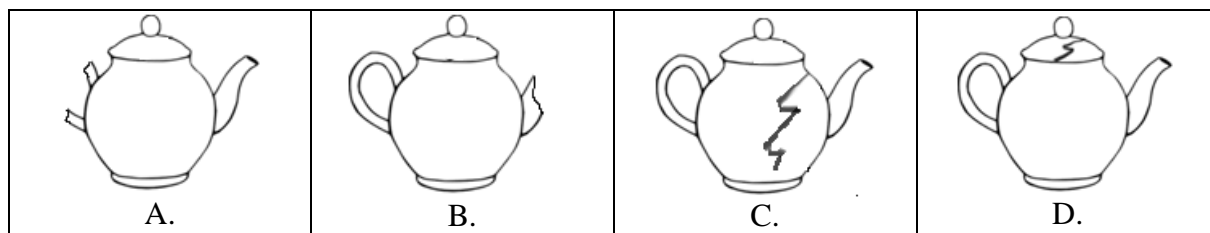
Wszystko to mówił imbryk, kiedy był beztroski i młody. Stał na nakrytym stole, podnosiła go w górę delikatna rączka; ale delikatna rączka okazała się niezręczna, imbryk upadł na ziemię, szyjka się stłukła, stłukło się ucho, o pokrywce nie ma co gadać, dość się już o niej mówiło. Imbryk leżał zemdlony na podłodze, wrzątek wyciekał z niego.

– Nigdy nie będę się mógł pozbyć tego wspomnienia! – mówił imbryk później, opowiadając dzieje swego życia. – Zszedłem do rzędu nędzarzy, stałem bez użytku w kącie; ale kiedy tak stałem, zaczęło się dla mnie lepsze życie; jest się czymś jednym, a nagle staje się zupełnie czymś innym. Napelniono mnie ziemią, a do ziemi włożono cebulkę kwiatu. Kto ją tam włożył, kto mi ją podarował – nie wiem; ale był to dla mnie dar. Cebulka leżała w ziemi, leżała we mnie, stała się moim sercem, moim żywym sercem, a przecież nigdy przedtem nie miałem takiego serca. Wstąpiło we mnie życie i siły; puls bił, cebulka wypuściła pędy; można było pęknać od rozsadzających uczuć i myśli; wyrósł z niej kwiat, patrzyłem na niego, dźwigałem go; patrząc na jego piękno, sam zapomniałem o sobie; to prawdziwe błogosławieństwo zapomnieć przez innych o sobie.

Hans Christian Andersen, *Baśnie*, t. 3., Warszawa 1977, s. 94.

Zadanie 16. (1 pkt)

Który rysunek przedstawia bohatera zgodnie z opisem zawartym w pierwszym akapicie tekstu?

Zadanie 17. (1 pkt)

W ramce wymieniono wydarzenia przedstawione w utworze pt. *Imbryk*. Uporządkuj je tak, aby powstał chronologiczny plan zdarzeń. Do liczb 1–4 dopisz odpowiadające wydarzeniom litery A, B, C i D.

A. Zasadzenie cebulki kwiatu w skorupie imbryka.	B. Imbryk królem stołu.
C. Zakwitnięcie rośliny posadzonej w imbryku.	D. Stłuczenie imbryka.

1.

2.

3.

4.

Zadanie 18. (2 pkt)

Uzupełnij zdania – wybierz odpowiedź spośród podanych. Wpisz A, B lub C.

Słowa *cebulka stała się moim sercem* to 18.1. ____ . Opisują one 18.2. ____ bohatera.

18.1.

- A. epitet
- B. przenośnia
- C. porównanie

18.2.

- A. wygląd
- B. odczucia
- C. zachowanie

Zadanie 19. (1 pkt)

Wysmukła szyja i duże ucho – te elementy budowy imbryka przedstawiono za pomocą

- A. dwóch epitetów.
- B. jednego porównania.
- C. rozbudowanej przenośni.
- D. wyrazów dźwiękonaśladowczych.

Zadanie 20. (1 pkt)

Który cytat zdradza, że bohater utworu pt. *Imbryk* jest postacią fantastyczną?

- A. *Był sobie pewnego razu imbryk do herbaty.*
- B. *Imbryk leżał zemdlony na podłodze.*
- C. *Wrzątek wyciekał z niego.*
- D. *Stał na nakrytym stole.*

Zadanie 21. (3 pkt)

Uzupełnij zdania odpowiednimi wyrazami wybranymi z ramki. Użyj ich we właściwej formie gramatycznej.

naśladować dumny krytykować delikatny docenić skromny zarozumiały pokorny

Filizanki, garnuszek do śmietanki i cukiernica zachowywały się jak ludzie, którzy często wady innych i nie potrafią ich zalet. W młodości imbryk uważał się za i , choć w istocie był wtedy bardzo oraz

Zadanie 22. (2 pkt)

Uzasadnij, że utwór pt. *Imbryk* jest baśnią. Podaj dwie cechy utworu, które o tym świadczą.

-
-
-
-

Zadanie 23. (1 pkt)

Która z wypowiedzi bohatera wyraża to, czego nauczyło go życie?

- A. *Jestem królem stołu.*
- B. *Można było pęknąć od rozsadzających uczuć.*
- C. *Nigdy nie będę się mógł pozbyć tego wspomnienia.*
- D. *To prawdziwe błogosławieństwo zapomnieć przez innych o sobie.*

Zadanie 24. (1 pkt)

Sformułuj przesłanie utworu pt. *Imbryk*.

.....

.....

.....

Tekst 3.

Joanna Kulmowa, *Las u siebie*

Co robi las
kiedy nie ma nas?

O! las ma wtedy jak w niebie.
Bo las jest wtedy u siebie.

Nie w naszych radiach
muzykach
ale w zwinnym tupaniu królika.
Nie w naszych skorupkach
szkiełkach
ale w tęczy którą świeci kropelka.

W śpiewie kosa.
W kukułczych głosach.
W pajęczynie z której szeptem kapie rosa.
Ach i w zieloności czystej.
W cichości.

Las jest leśny, kiedy nie ma gości.
I raduje się wolnością niesłuchaną.
I oddycha
pełną polaną.

Joanna Kulmowa, *Kulmowa dzieciom*, Poznań 2007, s. 83.

Zadanie 25. (1 pkt)

Słowo *ach* użyte w wierszu służy wyrażeniu

- A. zdziwienia.
- B. zachwytu.
- C. krytyki.
- D. lęku.

Zadanie 26. (1 pkt)

W ostatniej zwrotce wiersza wykorzystano pewne znane powiedzenie, ale zastąpiono w nim słowo *piers* wyrazem

- A. *las*.
- B. *gość*.
- C. *polana*.
- D. *wolność*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

V PRZYKŁADOWE ROZWIĄZANIA ZADAŃ ZAMIESZCZONYCH W ARKUSZU EGZAMINACYJNYM I ICH OCENA

Uwaga:

Przykładowe wypowiedzi zdających są wiernymi cytatami z arkuszy egzaminacyjnych i mogą zawierać błędy.

Tekst 1.

Góry Pieprzowe. Róże wśród łupków

Zadanie 1. (1 pkt)

Na informacyjny charakter tekstu wskazują zawarte w nim

- A. sformułowania o znaczeniu przenośnym.
- B. opinie na temat przedstawianego miejsca.
- C. wiadomości dotyczące przedstawianego miejsca.
- D. argumenty uzasadniające słuszość stwierdzeń autora.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
C. wiadomości dotyczące przedstawianego miejsca.	Identyfikowanie tekstu o charakterze informacyjnym to jedna z umiejętności zapewniających świadomy odbiór wypowiedzi. Zadaniem tego typu tekstów jest przede wszystkim przekazanie czytelnikowi wiadomości dotyczących np. osób, zjawisk czy – jak w przypadku tekstu pt. <i>Góry Pieprzowe</i> – miejsc. Dlatego aby otrzymać punkt za rozwiązanie zadania 1., należało wybrać odpowiedź C. W odpowiedziach błędnych A, B i D podano cechy tekstów mających inny charakter (np. w odpowiedzi A wymieniono element charakterystyczny dla tekstów literackich).

Zadanie 2. (1 pkt)

Które zdanie wyraża główną myśl tekstu?

- A. Góry Pieprzowe są zbudowane z łupków.
- B. Góry Pieprzowe są istnym cudem przyrody.
- C. Sandomierz jest malowniczym miastem nad Wisłą.
- D. Sandomierzanie nazywają swoje góry Pieprzówkami.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. Góry Pieprzowe są istnym cudem przyrody.	Jednym z warunków pełnego zrozumienia tekstu jest określenie jego tematu i odczytanie głównej myśli. Tekst pt. <i>Góry Pieprzowe</i> zawiera informacje dotyczące miejsca, którego nazwa pojawia się w tytule. Charakterystyczne cechy tego miejsca to zasadniczy temat wypowiedzi. Aby odczytać główną myśl tekstu, należy zwrócić uwagę na intencję autora, który w pierwszym akapicie nazywa Góry Pieprzowe miejscem <i>wyjatkowo malowniczym</i> ,

	a w kolejnych – podaje informacje, na podstawie których czytelnik może stwierdzić, że jest to miejsce pod wieloma względami wyjątkowe . Odpowiedzi błędne – A, C i D – to zdania zawierające jedynie wybiórcze informacje zaczerpnięte z tekstu. Żadne z tych zdań nie oddaje głównej myśli tekstu. Odpowiedź poprawna to sformułowanie dotyczące całego tekstu i oddające jego właściwy sens.
--	---

Zadanie 3. (1 pkt)

Do treści którego z akapitów nawiązuje druga część tytułu: *Róże wśród łupków*?

- A. Pierwszego.
- B. Drugiego.
- C. Trzeciego.
- D. Czwartego.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
D. Czwartego.	Oprócz głównego tytułu: <i>Góry Pieprzowe</i> , tekst ma również podtytuł – <i>Róże wśród łupków</i> . Zadanie wymagało odpowiedzi na pytanie o to, do którego akapitu tekstu ta druga część tytułu nawiązuje. W tekście wyróżniono cztery akapity. Aby wskazać poprawną odpowiedź, należało przeanalizować ich treść. W pierwszych dwóch akapitach zawarto przede wszystkim informacje o tym, gdzie znajdują się Góry Pieprzowe. W trzecim opisano rodzaj skał, z których są one zbudowane. Dopiero w ostatnim, czwartym akapicie, znajdujemy informację o tym, że w Górach Pieprzowych wśród skał rosną dzikie róże , które sprawiają, że miejsce to zyskuje niezwykły wygląd. I dlatego można powiedzieć, że podtytuł tekstu nawiązuje do treści tego właśnie fragmentu tekstu.

Zadanie 4. (1 pkt)

Wypisz z pierwszego zdania tekstu wyraz świadczący o tym, że autor zwraca się w tym zdaniu wprost do odbiorcy.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązań
A	<i>powiesz</i>	Zdający, który udzielił takiej odpowiedzi, otrzymuje za rozwiązanie zadania 1 punkt. Jest to właściwa odpowiedź, ponieważ o tym, że nadawca w pierwszym zdaniu zwraca się do wprost do adresata tekstu, świadczy forma gramatyczna wyrazu. Jest to czasownik w drugiej osobie liczby pojedynczej. Spośród czasowników użytych w pierwszym zdaniu tekstu tylko ten ma formę spełniającą warunek określony w poleceniu.

B	<i>poszedł</i>	Zdający B również wypisał z pierwszego zdania tekstu czasownik. Jest to jednak błędna odpowiedź. Czasownik <i>poszedł</i> został bowiem użyty w tekście w trzeciej osobie liczby pojedynczej. Nie jest to forma stosowana w celu wprowadzenia do tekstu bezpośredniego zwrotu do adresata. Ocena rozwiązania zdającego B to 0 punktów.
C	<i>ktoś</i>	Wypisany przez zdającego C wyraz <i>ktoś</i> to zaimek. Niektóre zaimki służą wyrażeniu zwrotu do adresata (np. w zdaniach <i>Lubię cię</i> albo <i>Tobie mogę zaufać</i>). Jednak zaimek <i>ktoś</i> pełni w wypowiedzi zupełnie inną funkcję, nie jest określeniem osoby, do której zwraca się nadawca. Dlatego zdający C nie otrzymuje punktu za rozwiązanie tego zadania.
D	<i>Jeśli powiesz komuś</i>	Zdający D wypisał z pierwszego zdania tekstu zbyt długi fragment. Zadanie wymagało wypisania tylko jednego wyrazu. Wśród wypisanych wyrazów znajduje się ten właściwy, jednak odpowiedź nie pozwala stwierdzić, czy zdający wie, które słowo spełnia kryteria wskazane w poleceniu. Dlatego za taką odpowiedź nie przyznaje się punktu.

Zadanie 5. (1 pkt)

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

Poprawna odpowiedź			Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania							
<table border="1"> <tr> <td>Nazwa Góry Pieprzowe ma związek z rodzajem roślinności występującej w tych górach.</td> <td>P</td> <td>F</td> </tr> <tr> <td>Góry Pieprzowe stanowią część Wyżyny Sandomierskiej.</td> <td>P</td> <td>F</td> </tr> </table>			Nazwa Góry Pieprzowe ma związek z rodzajem roślinności występującej w tych górach.	P	F	Góry Pieprzowe stanowią część Wyżyny Sandomierskiej.	P	F	<p>Zadanie sprawdza umiejętność wyszukiwania informacji zawartych w tekście. Informacja potrzebna do ustalenia, czy pierwsze zdanie jest prawdziwe, znajduje się w trzecim akapicie tekstu. Czytelnik dowiadyuje się z tego fragmentu, że Góry Pieprzowe zawdzięczają swoją nazwę właściwościom skał, z których są zbudowane. Skały te – jak czytamy – <i>pod wpływem warunków atmosferycznych ulatniają się i kruszą, przypominają swym kolorem pieprz</i>. Na podstawie tej informacji pierwsze ze zdań należy uznać za fałszywe, gdyż nazwa gór ma związek z kolorem i rodzajem skał, a nie – z porastającą je roślinnością.</p> <p>Również w trzecim akapicie znajduje się informacja o tym, że Góry Pieprzowe <i>stanowią stromą krawędź Wyżyny Sandomierskiej</i>. Pozwala ona stwierdzić, że drugie ze zdań podlegających ocenie jest prawdziwe.</p> <p>Aby otrzymać za rozwiązanie zadania 5. jeden punkt, należy zatem zaznaczyć literę F (fałsz) przy pierwszym zdaniu i literę P (prawda) – przy drugim.</p>	
Nazwa Góry Pieprzowe ma związek z rodzajem roślinności występującej w tych górach.	P	F								
Góry Pieprzowe stanowią część Wyżyny Sandomierskiej.	P	F								

Zadanie 6. (1 pkt)

Ze stwierdzenia może słowo „góry” jest w tym przypadku nieco na wyrost wynika, że Góry Pieprzowe są

- A. niezwykle piękne.
- B. niezbyt wysokie.
- C. słabo zalesione.
- D. mało znane.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. niezbyt wysokie.	Informacja o tym, że Góry Pieprzowe nie są zbyt wysokie, nie została w tekście podana wprost. Jednak można to wywnioskować z przytoczonego zdania, ponieważ Góry Pieprzowe nie są na tyle wysokie , aby w pełni zasługiwały na miano gór. Dlatego poprawną odpowiedzią w tym zdaniu jest odpowiedź B. Odpowiedzi A, C i D są natomiast błędne, ponieważ zacytowane w poleceniu zdanie w żaden sposób nie wiąże się z informacjami dotyczącymi piękna krajobrazu, stopnia zadrzewienia czy popularności tego miejsca.

Zadanie 7. (1 pkt)

Autor tekstu, używając sformułowania mają niezwykle bogatą rzeźbę, zwraca uwagę na występujące w Górach Pieprzowych

- A. specyficzne warunki atmosferyczne.
- B. interesujące ukształtowanie terenu.
- C. rzadkie gatunki roślin.
- D. zabytkowe obiekty.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. interesujące ukształtowanie terenu.	Wyraz <i>rzeźba</i> oznacza nie tylko dzieło sztuki, lecz także ukształtowanie terenu. To, że słowa <i>niezwykle bogata rzeźba</i> oznaczają w tekście <i>interesujące ukształtowanie terenu</i> , można wywnioskować, jeśli weźmie się pod uwagę między innymi kontekst przytoczonego sformułowania. Następują po nim bezpośrednio informacje dotyczące kształtu gór – jest mowa o ich <i>zbozach, stokach</i> czy <i>podnózu</i> . Żadna z pozostałych odpowiedzi nie ma związku z ukształtowaniem terenu – dotyczą one innych właściwości miejsca.

Zadanie 8. (2 pkt)

Przeczytaj objaśnienie podane w ramce i wybierz dokończenia zdań 8.1. oraz 8.2.

uciekać, gdzie pieprz rośnie – uciekać jak najdalej, nie wiadomo dokąd.

Uniwersalny słownik języka polskiego, Warszawa 2003.

8.1.

Uciekł, gdzie pieprz rośnie powiemy w sytuacji, kiedy ktoś oddalił się, ponieważ

- A. dokądś się śpieszył.
- B. obraził się na kogoś.
- C. czegoś się przestraszył.
- D. czymś się zainteresował.

8.2.

W pierwszym akapicie autor żartobliwie stwierdza, że powiedzenie *pójść sobie, gdzie pieprz rośnie* w Sandomierzu można rozumieć inaczej niż gdziekolwiek indziej, ponieważ

- A. sandomierzanie nadali temu powiedzeniu inne znaczenie.
- B. powiedzenie to powstało właśnie w Sandomierzu.
- C. niedaleko Sandomierza leżą Góry Pieprzowe.
- D. w pobliżu Sandomierza nie rośnie pieprz.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
<p>8.1. C. czegoś się przestraszył.</p>	<p>Zadanie wymaga wykorzystania hasła słownikowego podającego znaczenie powiedzenia <i>uciekać, gdzie pieprz rośnie</i>. Na podstawie definicji słownikowej należy najpierw wybrać właściwie określenie sytuacji, w której można poprawnie użyć tego powiedzenia. Sytuacje zostały wymienione w zadaniu 8.1. Poprawną odpowiedzią jest C, ponieważ powiedzenie dotyczy ucieczki, a ucieka się przed niebezpieczeństwem, czyli wtedy, gdy ktoś lub coś nas przestraszy. Nie wystarczy, że ktoś się śpieszy (odpowiedź A) albo że oddala się, ponieważ jest na kogoś obrażony (odpowiedź B) czy czymś się zainteresował (odpowiedź D).</p>
<p>8.2. C. niedaleko Sandomierza leżą Góry Pieprzowe.</p>	<p>Druga część zadania dotyczy odczytania sensu żartobliwego stwierdzenia, że w Sandomierzu można inaczej niż gdziekolwiek indziej rozumieć powiedzenie <i>pójść sobie, gdzie pieprz rośnie</i>. Mówi ono o ucieczce w jakieś nieokreślone, bardzo odległe miejsce (pieprz rośnie w dalekich stronach). W Sandomierzu mogłoby zostać niewłaściwie zrozumiane przez kogoś, kto uznałby, że nazwa gór leżących blisko Sandomierza pochodzi od rosnącego na ich terenie pieprzu.</p>

Zadanie 9. (1 pkt)

W zdaniu *Ostre, choć bardzo kruche grzbiety szarych i brunatnych łupków wyłaniają się spod miękkiej warstwy podłoża* określono charakterystyczne cechy skał, używając

- A. okoliczników.
- B. przydawek.
- C. dopełnień.
- D. orzeczeń.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. przydawek.	Aby uzyskać punkt za rozwiązanie tego zadania, należy wskazać nazwę odpowiedniej części zdania (przydawki), której funkcją jest określanie cech i właściwości obiektów – w tym przypadku skał. W zacytowanym zdaniu w funkcji przydawek użyto aż siedmiu wyrazów: <i>ostre, kruche, szarych, brunatnych, łupków, miękkiej, podłoża</i> , spośród których pięć to przymiotniki (najczęściej spotykany w tekstach rodzaj przydawki), a dwa – rzeczowniki.

Zadanie 10. (1 pkt)

Uzupełnij poniższe zdanie – wybierz odpowiedzi A lub B oraz C lub D.

Nazwa *Góry Pieprzowe* składa się z **A/B**, a używana przez mieszkańców Sandomierza jej skrócona wersja *Pieprzówki* jest **C/D**.

- A. rzeczownika i przymiotnika
- B. przymiotnika i przysłówka
- C. rzeczownikiem
- D. przymiotnikiem

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
Nazwa <i>Góry Pieprzowe</i> składa się z rzeczownika i przymiotnika (A) , a używana przez mieszkańców Sandomierza jej skrócona wersja <i>Pieprzówki</i> jest rzeczownikiem (C) .	Za rozwiązanie tego zadania punkt otrzyma uczeń, który poprawnie określi części mowy składające się na nazwę <i>Góry Pieprzowe</i> ORAZ część mowy, do której zalicza się skrócona – jednowyrazowa – wersja tej nazwy: <i>Pieprzówki</i> . W obydwu wersjach nazwy występuje rzeczownik (<i>Góry</i> i <i>Pieprzówki</i>), ale pierwsza z nich, czyli dwuwyrzowa, pełna wersja nazwy, zawiera również przymiotnik (<i>Pieprzowe</i>).

Zadanie 11. (1 pkt)

Aby powstało wypowiedzenie złożone, do zdania *Na stokach Gór Pieprzowych rosną dzikie róże* należy dodać fragment

- A. *oraz ciepłolubne zarośla i trawy.*
- B. *tworzące malowniczy krajobraz.*
- C. *które wyglądają bardzo malowniczo.*
- D. *otoczone przez ciepłolubne zarośla i trawy.*

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
<p>C. <i>które wyglądają bardzo malowniczo.</i></p>	<p>Jednym z wymagań stawianych absolwentowi szkoły podstawowej jest odróżnianie zdań pojedynczych od typowych zdań złożonych – czyli wypowiedzeń, w których budowie wyróżnia się co najmniej dwa (pojedyncze) zdania składowe. Znajomość definicji zdania złożonego pozwala zidentyfikować wypowiedzenia: <i>Na stokach Gór Pieprzowych rosną dzikie róże oraz ciepłolubne zarośla i trawy</i> i <i>Na stokach Gór Pieprzowych rosną dzikie róże tworzące malowniczy krajobraz</i> oraz <i>Na stokach Gór Pieprzowych rosną dzikie róże otoczone przez ciepłolubne zarośla i trawy</i> jako zdania pojedyncze. W każdym z nich wyróżnić można bowiem tylko po jednym orzeczeniu. Funkcję tej części zdania pełni czasownik <i>rosną</i> użyty w pierwszej części każdego wypowiedzenia, czyli we fragmencie podanym w poleceniu: <i>Na stokach Gór Pieprzowych rosną dzikie róże</i>. Tylko wypowiedzenie utworzone po dodaniu słów <i>które wyglądają bardzo malowniczo</i> będzie zdaniem złożonym, mającym postać: <i>Na stokach Gór Pieprzowych rosną dzikie róże, które wyglądają bardzo malowniczo</i>. Oprócz orzeczenia <i>rosną</i> występuje w nim również drugie orzeczenie – <i>wyglądają</i>.</p>

Zadanie 12. (1 pkt)

Jest to rzeczywiście wyjątkowo urokliwy zakątek. Odwiedza go wielu turystów. Z tych dwóch zdań można zbudować wypowiedzenie złożone współrzędnie, jeśli połączy się je spójnikiem

- A. *bo*.
- B. *więc*.
- C. *gdyż*.
- D. *ponieważ*.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. <i>więc</i> .	<p>Spośród podanych w odpowiedziach spójników tylko jeden służy połączeniu zdań składowych w wypowiedzeniu złożonym współrzędnie. Jest to spójnik <i>więc</i>, który można wykorzystać, żeby zbudować wypowiedzenie <i>Jest to rzeczywiście wyjątkowo urokliwy zakątek, więc odwiedza go wielu turystów</i>. Powstaje w ten sposób zdanie złożone współrzędnie wynikowe. Treść drugiego ze zdań składowych (<i>więc odwiedza go wielu turystów</i>) wynika z treści zdania pierwszego (<i>jest to rzeczywiście wyjątkowo urokliwy zakątek</i>).</p> <p>Pozostałe (wymienione w odpowiedziach A, C i D) spójniki: <i>bo</i>, <i>gdyż</i>, <i>ponieważ</i> również służą do tworzenia zdań złożonych, ale wprowadzają zdania składowe podrzędne. Tych spójników również można użyć do połączenia zdań podanych w poleceniu, ale po pierwsze, należy zmienić nieco ich brzmienie (<i>Ten zakątek odwiedza wielu turystów, bo/gdyż/ponieważ jest on rzeczywiście wyjątkowo urokliwy</i>), a po drugie, trzeba pamiętać, że w ten sposób utworzymy nie zdanie złożone współrzędnie, ale zdanie złożone podrzędnie.</p>

Zadanie 13. (1 pkt)

W sformułowaniu **dzikie róże podkreślony wyraz oznacza to samo, co określenia:**

- A. *srogie, okrutne*.
- B. *okropne, straszne*.
- C. *nieuprawiane, niehodowane*.
- D. *niewyrobite towarzysko, nieokrzesane*.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
C. <i>nieuprawiane, niehodowane</i> .	<p>Przymiotnik <i>dziki</i> to wyraz wieloznaczny, którego znaczenie zależy od tego, w jakim kontekście został użyty i czego jest określeniem. Przykładowo: w połączeniu z rzeczownikiem <i>zwierzęta</i> ten wyraz oznacza to samo, co 'nieoswojone, żyjące na wolności'. Natomiast jako określenie róż znaczy właśnie 'nieuprawiane, niehodowane'.</p>

Zadanie 14. (1 pkt)

W sformułowaniu *na stoku ciągnącym się przez niemal 2 kilometry* podkreślony wyraz można zastąpić słowem

- A. *dokładnie.*
- B. *przeszło.*
- C. *prawie.*
- D. *ponad.*

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
C. <i>prawie.</i>	Wyraz <i>niemal</i> można zastąpić tylko jednym spośród słów podanych w odpowiedziach. <i>Niemal 2 kilometry</i> to inaczej <i>prawie 2 kilometry</i> , a zatem ' nieco mniej niż 2 kilometry', ' niecałe 2 kilometry'. Zamiana wyrazu <i>niemal</i> na którekolwiek ze słów podanych jako błędne odpowiedzi skutkowałaby zmianą treści całego sformułowania. W przypadku odpowiedzi B i D byłaby to radykalna zmiana – sformułowanie nabrałoby przeciwnego znaczenia. Sformułowania <i>przeszło 2 kilometry</i> i <i>ponad 2 kilometry</i> oznaczają ' więcej niż 2 kilometry'.

Zadanie 15. (1 pkt)

W którym zdaniu użyto rzeczownika *pieprz* w bierniku?

- A. Uciekł tam, gdzie pieprz rośnie.
- B. Potrawę przyprawiono pieprzem.
- C. Do zupy dodano zbyt mało pieprzu.
- D. Skąły przypominają kolorem pieprz.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
D. Skąły przypominają kolorem pieprz.	Tylko w tym zdaniu rzeczownik <i>pieprz</i> występuje w formie biernika, czyli przypadka odpowiadającego na pytania <i>kogo? co?</i> W pozostałych zdaniach wyraz ten występuje w innej formie – w mianowniku: <i>Uciekł tam, gdzie (co?) pieprz rośnie</i> , w narzędniku: <i>Potrawę przyprawiono (czym?) pieprzem</i> i w dopełniaczu: <i>Do zupy dodano zbyt mało (czego?) pieprzu.</i>

Tekst 2.

Hans Christian Andersen, *Imbryk*

Zadanie 16. (1 pkt)

Który rysunek przedstawia bohatera zgodnie z opisem zawartym w pierwszym akapicie tekstu?

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
 D.	Zadanie wymaga wykorzystania informacji podanej w tekście. Znajduje się ona już w pierwszym akapicie. Na podstawie treści zdania <i>Miał on szyję z przodu, ucho z tyłu i o tym wciąż mówił; nie mówił zaś nigdy o swej pokrywce, która była stłuczona i sklejona</i> można wskazać jeden z czterech rysunków jako ilustrację przedstawiającą bohatera baśni. Jest nim imbryk z widocznym pęknięciem na pokrywce.

Zadanie 17. (1 pkt)

W ramce wymieniono wydarzenia przedstawione w utworze pt. *Imbryk*. Uporządkuj je tak, aby powstał chronologiczny plan zdarzeń. Do liczb 1–4 dopisz odpowiadające wydarzeniom litery A, B, C i D.

A. Zasadzenie cebulki kwiatu w skorupie imbryka.	B. Imbryk królem stołu.
C. Zakwitnięcie rośliny posadzonej w imbryku.	D. Stłuczenie imbryka.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
1. B. Imbryk królem stołu. 2. D. Stłuczenie imbryka. 3. A. Zasadzenie cebulki kwiatu w skorupie imbryka. 4. C. Zakwitnięcie rośliny posadzonej w imbryku.	Jedną z najważniejszych umiejętności związanych z analizą tekstu literackiego jest wyodrębnianie wydarzeń przedstawionych w utworze. Aby rozwiązać to zadanie, należy prześledzić przebieg zdarzeń ukazanych w baśni H. Ch. Andresena pt. <i>Imbryk</i> , a następnie ustalić kolejność czterech wymienionych w ramce haseł A–D tak, aby powstał plan wydarzeń. W tekście najpierw przedstawiono bohatera jako dumnego i pyszniącego się swoim wyglądem, dlatego można uznać, że w tym czasie był on <i>królem stołu</i> (1.B). Kres jego „panowaniu” położył nieszczęśliwy wypadek. Było to <i>stłuczenie imbryka</i> (2.D). Stłuczony imbryk został napełniony ziemią, do której włożono cebulkę kwiatu (3.A). Po pewnym czasie roślina posadzona w skorupie pięknie zakwitła (4.C). Punkt za rozwiązanie tego zadania otrzymuje zdający, który nada odpowiednią kolejność wszystkim punktom planu.

Zadanie 18. (2 pkt)

Uzupełnij zdania – wybierz odpowiedź spośród podanych. Wpisz A, B lub C.

Słowa *cebulka stała się moim sercem* to 18.1. ____ . Opisują one 18.2. ____ bohatera.

18.1.

- A. epitet
- B. przenośnia
- C. porównanie

18.2.

- A. wygląd
- B. odczucia
- C. zachowanie

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
18.1. B – przenośnia 18.2. B – odczucia	Słowa <i>cebulka stała się moim sercem</i> to wypowiedź głównego bohatera baśni. Mają one charakter przenośny, metaforyczny, dlatego uzupełnieniem luki oznaczonej jako 18.1. jest odpowiedź B – <i>przenośnia</i> . Wypowiedź bohatera należy interpretować jako wyznanie jego emocji, uczuć, przeżyć. Zatem poprawne uzupełnienie luki 18.2. to odpowiedź B – <i>odczucia</i> . Za poprawne uzupełnienie każdej z luk zdający może otrzymać po jednym punkcie.

Zadanie 19. (1 pkt)

Wysmukła szyja i duże ucho – te elementy budowy imbryka przedstawiono za pomocą

- A. dwóch epitetów.
- B. jednego porównania.
- C. rozbudowanej przenośni.
- D. wyrazów dźwiękonaśladowczych.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
A. dwóch epitetów.	Ucho i szyja imbryka zostały w zacytowanym fragmencie przedstawione za pomocą dwóch epitetów. W tej funkcji użyto przymiotników <i>wysmukła</i> i <i>duże</i> . Aby otrzymać punkt za rozwiązanie tego zadania, należy wybrać odpowiedź A. W podanym cytacie nie występują bowiem ani wyrazy dźwiękonaśladowcze, ani porównanie. Nie jest on również rozbudowaną przenośnią.

Zadanie 20. (1 pkt)

Który cytat zdradza, że bohater utworu pt. *Imbryk* jest postacią fantastyczną?

- A. *Był sobie pewnego razu imbryk do herbaty.*
- B. *Imbryk leżał zemdlony na podłodze.*
- C. *Wrzątek wyciekał z niego.*
- D. *Stał na nakrytym stole.*

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. <i>Imbryk leżał zemdlony na podłodze.</i>	Postać fantastyczna to bohater przedstawiony inaczej niż postaci realistyczne. Bohaterowi fantastycznemu przypisuje się takie cechy (np. wyglądu, charakteru, osobowości) i ukazuje się takie jego zachowania, które sprawiają, że jest to postać odmienna od spotykanych w rzeczywistości. Przykładem postaci fantastycznej jest imbryk z baśni H. Ch. Andersena. Co prawda nie ma nic niezwykłego w jego wyglądzie (ucho, szyję i pokrywkę mają wszystkie typowe imbryki), jednak przypisano mu zdolność wypowiedzania się – imbryk sam opowiada o swoich przeżyciach. To czyni z niego postać podobną do człowieka. Spośród przytoczonych w tym zadaniu fragmentów utworu tylko jeden – <i>Imbryk leżał zemdlony na podłodze</i> – zawiera element wskazujący na to, że tytułowy bohater nie jest typowym imbrykiem.

Zadanie 21. (3 pkt)

Uzupełnij zdania odpowiednimi wyrazami wybranymi z ramki. Użyj ich we właściwej formie gramatycznej.

naśladować dumny krytykować delikatny docenić skromny zarozumiały pokorny

Filiżanki, garnuszek do śmietanki i cukiernica zachowywały się jak ludzie, którzy często wady innych i nie potrafią ich zalet. W młodości imbryk uważał się za i, choć w istocie był wtedy bardzo i

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
Filiżanki, garnuszek do śmietanki i cukiernica zachowywały się jak ludzie, którzy często krytykują wady innych i nie potrafią docenić ich zalet. W młodości imbryk uważał się za skromnego i pokornego , choć w istocie był wtedy bardzo dumny i zarozumiały .	Tekst uzupełniony we właściwy sposób odpowiednimi wyrazami wybranymi z ramki zawiera informacje dotyczące cech charakteru bohaterów baśni H. Ch. Andersena. Pierwsza część rozwiązania dotyczy postaci drugoplanowych, przedstawionych we wstępie utworu – filiżanek, garnuszek do śmietanki i cukiernicy, które zachowują się jak ludzie skłonni do nieustannego krytykowania innych. Drugie zdanie tekstu uzupełnianego przez zdającego odnosi się do imbryka. Ta część rozwiązania wymaga uwzględnienia różnicy między tym, jak imbryk charakteryzował samego siebie (uważał się za skromnego i pokornego) a tym, jaki był naprawdę (dumny i zarozumiały). Ocena rozwiązania tego zadania jest uzależniona od liczby luk uzupełnionych <u>właściwymi</u> wyrazami w <u>odpowiedniej formie gramatycznej</u> . Maksymalną liczbę punktów przyznaje się za poprawne uzupełnienie 6 luk, dwa punkty – za poprawne uzupełnienie 5 luk, a jeden punkt – za poprawne uzupełnienie 4 lub 3 luk.

Zadanie 22. (2 pkt)

Uzasadnij, że utwór pt. *Imbryk* jest baśnią. Podaj dwie cechy utworu, które o tym świadczą.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązań
A	<ul style="list-style-type: none"> ▪ W utworze pt. „Imbryk” występują elementy fantastyczne, np. główna postać – imbryk przypominający zachowaniem człowieka. ▪ Przeżycia głównego bohatera utworu stają się dla niego nauką. Ta nauka to przesłanie utworu. 	Zdający podał dwie istotne cechy utworu H. Ch. Andersena, które sprawiają, że utwór ten zalicza się do baśni – występowanie w treści motywów fantastycznych oraz przesłanie, czyli naukę z niego płynącą. Za tę odpowiedź zdający otrzymuje 2 punkty.
B	<ul style="list-style-type: none"> ▪ W utworze występują postacie fantastyczne. ▪ [brak odpowiedzi] 	Odpowiedź, w której podano tylko jedną cechę baśni (postacie fantastyczne), jest niepełna. Zdający B otrzymuje 1 punkt.
C	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utwór zawiera przesłanie dla nas, jak postępować. ▪ Akcja tego utworu rozgrywa się w odległej przeszłości. 	Pierwsza z wymienionych cech dotyczy utworu H. Ch. Andersena i jest to jedna z cech decydujących o jego przynależności do baśni. Druga część odpowiedzi jest błędna. Po pierwsze, w tekście brak informacji dotyczącej czasu wydarzeń. Po drugie, osadzenie akcji w określonym czasie (np. w przeszłości) nie jest cechą baśni. Wydarzenia przedstawiane w baśniach rozgrywają się w nieokreślonym czasie i miejscu. Zdający C otrzymuje za tę odpowiedź 1 punkt.
D	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zakończenie utworu jest smutne. ▪ W utworze występuje morał. 	Odpowiedź, której udzielił zdający D, jest błędna. Cechą baśni jest zwykle szczęśliwe zakończenie – triumf dobra nad złem albo pozytywna przemiana bohatera, taka jak w utworze pt. <i>Imbryk</i> . Druga z wymienionych cech – obecność morału – dotyczy innego gatunku literackiego – bajki, nie baśni. Zdający D nie otrzymuje punktów za rozwiązanie tego zadania.

Zadanie 23. (1 pkt)

Która z wypowiedzi bohatera wyraża to, czego nauczył go życie?

- A. *Jestem królem stołu.*
- B. *Można było pęknąć od rozsadzających uczuć.*
- C. *Nigdy nie będę się mógł pozbyć tego wspomnienia.*
- D. *To prawdziwe błogosławieństwo zapomnieć przez innych o sobie.*

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
D. <i>To prawdziwe błogosławieństwo zapomnieć przez innych o sobie.</i>	Pierwsza z odpowiedzi – <i>Jestem królem stołu</i> – to słowa bohatera wypowiedziane w czasie, kiedy jest jeszcze dumnym, pewnym siebie i nieco aroganckim imbrykiem, wynoszącym się ponad inne części zastawy stołowej. Słowa <i>Nigdy nie będę się mógł pozbyć tego wspomnienia</i> dotyczą tragicznego wypadku, w którego wyniku imbryk został rozbity. Moment swojej przemiany wewnętrznej bohater opisuje słowami <i>Można było pęknąć od rozsadzających uczuć</i> . Natomiast wypowiedź <i>To prawdziwe błogosławieństwo zapomnieć przez innych o sobie</i> wyraża mądrość, którą przyswoił sobie bohater utworu, gdy po tragicznych przejściach odzyskał radość i poczucie sensu życia.

Zadanie 24. (1 pkt)

Sformułuj przesłanie utworu pt. *Imbryk*.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązań
A	<i>Niesienie pomocy innym ludziom może stać się źródłem szczęścia.</i>	Przesłaniem utworu jest myśl zawarta w wypowiedzi imbryka: <i>To prawdziwe błogosławieństwo zapomnieć przez innych o sobie</i> . Tragedia, która go spotkała, była przyczyną jego cierpienia, ale to, co stało się później, pozwoliło mu odzyskać radość życia. Gdy wyrósł i zakwitł posadzony w jego skorupie kwiat, imbryk poczuł, że może być komuś potrzebny, że jest w stanie komuś pomóc, kogoś uszczęśliwić. Ta świadomość stała się źródłem jego szczęścia. Za swoją odpowiedź zdający A otrzymuje 1 punkt.
B	<i>Dzięki innym imbryk przestał być egoistą. Pomoc innym ludziom zaczęła sprawiać mu radość.</i>	Zdający B właściwie zrozumiał myśl utworu. Co prawda jego odpowiedź nie ma formy stwierdzenia o charakterze ogólnym (takiego jak sformułowane przez zdającego A), ale oddaje przesłanie baśni pt. <i>Imbryk</i> . Za swoją odpowiedź zdający otrzymuje 1 punkt.
C	<i>Ta bajka mówi, żeby nie dać się stłuc.</i>	Zdający C nie tylko pomylił baśń z bajką, ale także błędnie odczytał przesłanie utworu. Nie otrzymuje punktu.
D	<i>Nieszczęścia mogą odebrać na zawsze radość i chęć życia.</i>	Przesłanie baśni pt. <i>Imbryk</i> jest wprost przeciwne. Zdający D nie odczytał sensu tej części utworu, w której mowa o odzyskaniu radości i poczucia sensu życia przez bohatera – dlatego też nie otrzymuje punktu.

Tekst 3.

Joanna Kulmowa, *Las u siebie*

Zadanie 25. (1 pkt)

Słowo *ach* użyte w wierszu służy wyrażeniu

- A. zdziwienia.
- B. zachwytu.
- C. krytyki.
- D. lęku.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. zachwytu.	Wykrzyknik <i>ach</i> rozpoczyna jeden z wersów: <i>Ach i w zieloności czystej</i> . Wzmacnia on wymowę tego fragmentu, wyrażającego zachwyt nad pięknem lasu.

Zadanie 26. (1 pkt)

W ostatniej zwrotce wiersza wykorzystano pewne znane powiedzenie, ale zastąpiono w nim słowo *pierś* wyrazem

- A. *las*.
- B. *gość*.
- C. *polana*.
- D. *wolność*.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
C. <i>polana</i> .	W ostatniej zwrotce wiersza pojawia się zdanie <i>I oddycha pełną polaną</i> . Jest to sformułowanie będące przekształceniem zwrotu <i>oddychać pełną pierś</i> (tzn. 'oddychać głęboko, swobodnie'). W wierszu zastąpiono wyraz <i>pierś</i> rzeczownikiem <i>polana</i> , który kojarzy się z lasem.

Zadanie 27. (1 pkt)

Uzupełnij poniższe zdanie – wybierz odpowiedzi A lub B oraz 1 lub 2.

Użyte w wierszu wyrażenie *jak w niebie* stanowi element

A.	porównania	i jest określeniem	1.	stanu szczęścia.
B.	epitetu		2.	wędrowki w przestworzach.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
A. porównania 1. stanu szczęścia	Wyrażenie <i>jak w niebie</i> jest w wierszu częścią zdania <i>las ma wtedy jak w niebie</i> . Zdanie to zawiera porównanie sytuacji lasu, w którym panuje spokój, do stanu niczym niezmaconego szczęścia opisanego słowami <i>mieć jak w niebie</i> .

Zadanie 28. (8 pkt)

Napisz opowiadanie z dialogiem o tym, jak ktoś przekonał się, że na świecie można spotkać dobrych ludzi.

Rozwiązanie zdającego A

Zapowiadał się wspaniały weekend. Była dopiero siódma rano w sobotę, a ja już pędziłam moim autem piękną prostą drogą wśród pól i lasów. Miałam do pokonania dwieście kilometrów, ale cóż to jest, jeśli u celu podróży czeka ktoś taki jak Baśka. Znałyśmy się od dzieciństwa, ale kiedy moja przyjaciółka przeprowadziła się do odległego miasta, spotykałyśmy się rzadziej. No i właśnie najbliższe dwa dni miałyśmy spędzić razem.

Nagle poczułam, że nie panuję nad samochodem. Wyraźnie znosiło mnie na środek jezdni. Pamiętając o tym, aby nie wykonywać gwałtownych ruchów kierownicą, wyhamowałam i zjechałam na pobocze. Gdy wyszłam z samochodu, zorientowałam się, że po prostu złapałam gumę. Zrobiło mi się gorąco! Cóż z tego, że mam w samochodzie wszystkie potrzebne narzędzia do wymiany koła, jeśli i tak sama sobie nie poradzę z taką operacją?! Spojrzałam na jezdnię. Było pusto z jednej i z drugiej strony.

Wyjęłam z torebki komórkę i wybrałam numer Baśki. Nie odbierała. Ponownie zalała mnie fala gorąca. Nagle w oddali ujrzałam mały czarny punkcik, który z każdą chwilą przybliżał się do mnie i powiększał. Stanęłam na skraju szosy i zaczęłam wymachiwać rękami. To była moja szansa. Po chwili po przeciwnej stronie jezdni zatrzymał się samochód. Wysiadł z niego starszy pan. Spojrzał na mnie i, przechodząc przez jezdnię, zapytał:

– Co się stało?

– Spadł mi pan z nieba! Błagam o pomoc, złapałam gumę – odpowiedziałam z rozpaczą w głosie.

Mężczyzna obszedł mój samochód dookoła, kopnął czubkiem buta w pechową oponę i zapytał:

– Mam nadzieję, że ma pani koło zapasowe?

Przytaknęłam. Nieznajomy zapytał jeszcze tylko, gdzie mam dźwignię, rękawice i klucz do odkręcania śrub. Na szczęście wszystkie te rzeczy woziałam w bagażniku. Patrzyłam z ogromną ulgą, jak sprawnie ściąga przebite koło i zakłada nowe. W zdenerwowaniu krążyłam wokół niego, zaglądałam mu przez ramię to z jednej, to z drugiej strony.

– Dokąd pani jedzie? – zapytał mężczyzna, gdy skończył pracę.

– Do Milówki koło Żywca – odparłam.

– Proponuję zatrzymać się w pobliskim miasteczku u wulkanizatora. Zakład już na pewno jest czynny. Proszę nie ryzykować jazdy bez koła zapasowego – dodał życzliwie.

Oczywiście miał rację. Dokładnie wytłumaczył mi, jak trafić do warsztatu. Na moje pytanie o wysokość jego honorarium odpowiedział:

– Droga pani, niech pani szczęśliwie dojedzie do celu. Zapowiada się piękny weekend. Życzę dobrego wypoczynku w Milówce.

Tym razem też miał rację. Zapowiadał się piękny weekend.

– Jak dobrze spotkać życzliwego człowieka – pomyślałam. – Dzięki niemu ten weekend nadal ma szansę być wspaniały.

Zanim wsiadłam do samochodu, pomachałam nieznajomemu na pożegnanie.

Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania

Wypowiedź ściśle wiąże się z tematem – jest to opowiadanie o tym, jak bohaterka, która znalazła się w trudnej sytuacji, uzyskuje pomoc od nieznanego. Świat przedstawiony w opowiadaniu został zbudowany z różnych elementów. Określono czas i miejsce akcji (sobotni poranek, droga do Milówki wiodąca wśród pól i lasów). Przedstawiono bohaterów (kobieta podróżująca samochodem, udająca się na spotkanie z przyjaciółką, i nieznamy mężczyzna). Poszczególne elementy świata przedstawionego zostały uplastycznione, a bohaterowie – częściowo scharakteryzowani (np. o mężczyźnie można powiedzieć, że jest życzliwy, uczynny, sympatyczny). Wydarzenia zostały przedstawione w logicznym porządku, tworzą ciąg przyczynowo-skutkowy. Zastosowano narrację pierwszoosobową – narratorem jest bohaterka opowiadająca z własnej perspektywy o tym, co się wydarzyło. Autor opowiadania konsekwentnie posługuje się wybraną formą narracji. Do opowiadania wprowadzono dialog. Wypowiedź jest urozmaicona, m.in. elementami opisu miejsca akcji czy przeżyć bohaterki. Styl jest konsekwentny, dostosowany do formy wypowiedzi. Zdający nie popełnił błędów językowych ani błędów w zapisie (ortograficznych, interpunkcyjnych). Za wykonanie zadania zdający A uzyskał 8 punktów.

Rozwiązanie zdającego B

Adam spędzał w górach swój zimowy urlop. Był bardzo dobrym narciarzem. Zawsze wybierał najtrudniejsze stoki i ekstremalne trasy. Tego dnia warunki zjazdowe były wyjątkowo dobre. Narciarzy nie było na stoku zbyt wielu. A jednak stało się coś, co na kilka miesięcy zmieniło życie Adama.

Gdy szusował w dół z ogromną prędkością, spostrzegł, że narciarz jadący przed nim traci równowagę i zaczyna koziołkować po stromym zboczu. Wszystko działo się niesamowicie szybko. Adam, chcąc uniknąć zderzenia, odbił gwałtownie w prawo. Niestety, jedną z nart wjechał na nierówność wyłobioną w śniegu przez pechowego narciarza i Adam poczuł, że on również traci równowagę. Runął w dół.

Ocknął się po kilku godzinach w szpitalu. Okazało się, że ma wstrząśnienie mózgu i skomplikowane złamanie nogi.

Wczoraj Adam został przywieziony karetką ze szpitala do domu. Leżał w łóżku i patrzył na duże płatki śniegu wirujące za oknem. Jego sytuacja była nie do pozazdroszczenia. On, który był w ciągłym ruchu, uprawiał różne dyscypliny sportu, teraz był skazany na bezczynność. Mieszkał sam, więc nie mógł liczyć na to, że ktoś mu poda kubek gorącej herbaty. Z trudem poruszał się po pokoju, opierając się na kulach. Mieszkanie stało się jego więzieniem. Rozmyślał o swoim położeniu. W lodówce jeszcze coś było, ale w ciągu najbliższych dni należało uzupełnić zapasy. Koledzy jeszcze nic nie wiedzieli o jego wypadku, był na urlopie i dopiero za kilka dni miał wrócić do pracy.

Postanowił skontaktować się z Tomkiem, najbliższym kolegą. Po chwili usłyszał w telefonie znajomy głos:

– No, serwus, Adam! Jak udał się wyjazd? Zaliczyłeś wszystkie trasy?

– Cześć – odpowiedział niepewnym głosem Adam. – Trochę pojeździłem, ale dzwonię do ciebie, bo mam prośbę. Czy mógłbyś dzisiaj do mnie wpaść? Mam sprawę, ważną sprawę.

– Ale jesteś tajemniczy! – zaśmiał się Tomek. – Chętnie się z tobą zobaczę. A może spotkamy się w mieście?

– Nie, raczej nie. Trochę się doprawiłem na nartach. Wolałbym zostać w domu. Wpadniesz? – Adam próbował nadać swojemu głosowi normalne brzmienie.

– No dobra. Będę o dwudziestej. Pasuje ci? – upewnił się Tomek.

– Tak. Czekam o dwudziestej – odpowiedział z ulgą Adam.

Gdy wieczorem Tomek zobaczył kolegę, zaniemówił. Nie spodziewał się takiego widoku. Adam miał obandażowaną głowę, podkrążone oczy, podpierał się na kuli, aby odciążać zagipsowaną nogę.

Adam opowiedział koledze o wypadku. Tomek okazał się świetnym organizatorem. Już po godzinie w domu chorego zebrało się konsylium kolegów. Ustalili plan działania na najbliższe tygodnie. Maciek robił zakupy we wtorki, Krzysiek – w piątki. Wieczorami mieszkanie Adama stawało się miejscem spotkań grupy przyjaciół. Gdy pewnego wieczoru Krzysiek przyniósł pod pachą pudełko z szachami, Adam skrzywił się. Ale cóż! Okazało się, że można polubić i szachy. Najważniejsze, żeby człowiek miał z kim zagrać, z kim porozmawiać i miał na kogo liczyć.

Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania

Opowiadanie jest zgodne z tematem – wydarzenia w nim przedstawione potwierdzają myśl podaną w temacie: że na świecie można spotkać dobrych ludzi. Dobrymi ludźmi okazują się tutaj koledzy głównego bohatera, którzy pomagają mu w potrzebie. Świat przedstawiony w opowiadaniu został zbudowany z różnych elementów. Określono czas i miejsca, w których rozgrywają się wydarzenia (zima, czas urlopu, góry, stok narciarski, szpital, dom bohatera). Bohaterowie zostali przedstawieni i częściowo scharakteryzowani. Wydarzenia zaprezentowano w logicznym porządku. Tworzą one ciąg przyczynowo-skutkowy. Wprowadzono dialog. Wypowiedź jest urozmaicona, m.in. elementami opisu przeżyć bohatera. Styl jest konsekwentny, dostosowany do formy wypowiedzi. Zdający nie popełnił błędów językowych. Praca jest również wolna od błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. Za rozwiązanie zdający B uzyskał 8 punktów.